

կը զգան: Մանչուսն՝ Ապրէսին՝ վտանգաւոր Տիւան-
գուլթեան առթիւ կ'իմացուի, եւ ծնողք կ'ուսումն
շնանալ կառարեւ զաւակաց փափագը: Ինչ ալ կայ
որ մասունքն, ուրիշ այնպէս նշխարինակ դէպքեր
եղած են, երկուքին մէջ արգելք ոչ «արիւն» կայ եւ
նշ «մեռած» և: Արգէսի գիւղի երեքն ալ շնանաւոր
կ'որհնէ, եկեղ. իշխանութեան աւակն ատենան
ալ թոյլաւորութեան թուղթ կու ապ: Բայց իբր
աղջկան շերտի՝ Տորեղոր ալ խնամապախէն հա-
շտին չի գար, որ արգէսն ուրիշ փեսացու մ'որո-
շած է: Տեղեկագիր մը բարձրագոյն իշխանութեան,
եւ կու գայ արգելքը: Ապրէսի հայրն եւ ուրիշներ
կ'աշխատին ու կը վտանեն ինքը, բայց ի զուր,
հրաման ելած է «Հաւա» է: Աղջիկը գրեթէ բռնի
որ նշանեն միւսին, աղան ալ միւսի մը. եւ հար-
սանիքը իր սկսի, ելքը յայտն է. նոյն գիշեր
շերտի գետին մէջն է անշուշտ, երկրորդ օրը Ապրէ-
սիան աղով իրողութիւնը՝ խելագար, Հաս կրնար
վաճառ աւարտել. բայց Տեղեկաւոր շարունակած է,
քանի որ խելագար Ապրէս նոր կին մը կը թողու,
որ ժամանակին աղայ ալ կը ծնանք, խելագարը
աւարտինով նոյն վիճակի մէջ է եւ թափառական.
Իսկ կինը՝ հալածուած ու առուած անեղբնեւն
որ միաբանի վերջագետ այլոյ մը հետ. բայց հարկաւ
երկնցոյն չի կրնար հրաման առլ ամուսնու-
թեան (— Թեւեւ, կը յաւելու Տեղեկաւոր, ուրիշ-
ներու թոյլաւորութեան եղած է այսպիսի դէպքի
մէջ. —), եւ ահա ելք մը կը դառնայ, ելքը գիւ-
ղէն, Յունաց եկեղեցին գրմով եւն: Ահա Մամի-
կանանի պատկերին եական անձեր: — Ահաբ լաւ
գրուած է, հետաքրքրութեամբ կը կարդացուի,
եւ պայծառ պողափար մը կ'ունենանք գիւղացոյն
կենաց, սովորութեանց, բմբռանց եւ նախապա-
շարմանց՝ Ղանե գիւղական լեզուն ու ոճը՝ ի հարկէ
խոսակցութեանց մէջ՝ շնանացած է ճշդութեամբ
ներկայացնել, եւ այս կողմանէ ալ գովութեան
արժանի է: Բայց իւր՝ հեղինակին՝ բուն գրու-
թեան շատ խիստ գունով արեւելեան բարբա-
րն է, որ գեղարու կրնայ հասկնալ արեւմտեանց
մեծ մասը:

Հ. Յ.

44. «Յնդիկագիր», Աշտարի-ձա՛ Բնի-
թեան ԶԻ՛ձ-ձիայ հաստատու 1896թ: Փարիկ տե-
արակ մը, տեղեկագիր՝ ինչպէս խորագրին ալ՝ բուն,
յիշեալ մարգարեական ձեռնարկութեան այս շըր-
շանին: Սկիզբը (էջ 1—4) համառու ներածական
տեղեկութիւն մը կայ ընկերութեան այս Գ. շըր-
շանի մէջ ունեցած գործունէութեան մասին՝ տա-
րագրած նոյն ընկերութեան վարչական խորհու-
րէն: Կը յայտնեն այլեւայլ անուանական ցանկեր՝
նուիրատութեանց, հայագիր, ճանապարհատախի
եւն ըստ ինքնորով. (էջ 5—10), ինչպէս նաեւ բժշ-
կական անուանական տեղեկագրով մը հոգաւ: —
Գեկաւ. ամիսներու (էջ 13): Տեսարիկը կ'աւարտի նոյն
ընկերութեան տարեկան հաշուեկշիւով (էջ 14—5):
Աղքատականութեան ընկերութիւնը նոյն շըրշանի մուտք
ունեցած է 24.721 ղշ. (ձեմար 33էն), զոր գործ-
ածած է իւր նպատակին համամա՝ զիւսուսարար
հայագիր, ճանապարհատախի ու գործի գրա-
մագլխայ: Պատրաստ գրամ կը մնայ ընկերութեան
ձեռքը՝ նոր հաշուի անցնելու՝ 2656 ղշ.:

ԱՅԳՈՅԻՆ ԹԻՐԹԻՐԵ ԹԱՂԵՓՈՒՆԶ

1. Բարձր շքանշաններով պատուուած ազգայինը: —
2. Բարձրագոյն թիւը: — 3. Բանասիր — նոր պարբե-
րագիր մը: — 4. Փսակ մը Փորիկին Միւլիկին գնեց-
մանն վրայ: — 5. Տեղեկագիր Ազգ. հրահանգողի
Հմիւնի: — 6. Լազարեան ծննդարան Արեւելեան
Լեզուաց:

1. Բարձր շքանշաններով պարգւատ-
ւորութեան կը կարգանք Կ. Պոլսոյ մանուկն
մէջ թէ Վեմա՛. Արթիկ փաշա Ցասեան՝ ազանա-
գակու. Մեհմեթի, յի առաջին կարգի նշանին ար-
ժանացած է: — Նմանապէս Վեմա՛. Գորբիւրէ Էֆ.
Նարաւանիկեան պատուուած է մեծապէս պողոտա-
կան կառավարութեան Պատուոյ Լէգէոնի Com-
mandeurի աստճանաւ: Մեր ջերմ ուրախացու-
թիւնն ու շնորհատրութիւնն այս հանրածափ
մեծապատիւ անձնաւորութեանց:

2. Բարձրագոյն-նիստ. «Լուսնայի» վերին
թուին մէջ (1899 թիւը Ա. էջ 291) «մի նոր բա-
րեգործութիւն, անուամբ կը կարգանք մեծաբա-
նակ պարեկատրութեան մ'ուրախել լուրը, ու-
րան դիցանք» օրինակէի մեծանձնութեանն աւելի
նախանձելի համաւորութեամբ՝ ծախկուած մնալ
համած է: «Կարեւոր քաղաքացի եւ Տիֆլիս վերա-
բնական մի յարեւիլ Պարան, որ իրաւունք չէ
տուած մեզ իւր անունը հռչակել Բոսֆորի ափին
իւր ունեցած բոլրէ ու հիւանդութեան գործարար,
մօտ 40.000 ու. արժողութեամբ նուիրել Կ. Պոլսի
Ս. Փորիկեան Ազգ. Հիւանդանոցի օրբանոցին այն
պայմանով, որ Հիւանդանոցի վարչութիւնը այդ
գործարարը բանեցնելով՝ արգիւնքի մի մասը
գործ դնէ իւր օրբանոցի զաւհարութեան վերայ.
Իսկ մի մասը ամէն տարի յետ պահէ՞լ հինգ տա-
րին մի անգամ այդ գրամով օրբանոցի աններէն
մէկին Եւրոպա ուղարկէ գործարարի ժամանակուն-
թեան մէջ կատարելագործուելու համար, որը վե-
րադառնալով՝ արեւ ծառայէ նոյն գործարարանմո՛ւ:
Այս առաջարկութիւնն Կ. Պոլսոյ խառն ժողովն
շնորհակալութեամբ ընդունելով՝ ինչպէս կը շա-
րունակէ յապուած՝ գործարարին յանձնման գոր-
ծողութիւնները կատարուելու վրայ են այժմ:

Այսպիսի օրինակի բարեգործութիւն մը
մանաւանդ արեւմտեան Հայուն մը կողմանէ՛ չենք
կրնար պարտ ու պատշաճ յարգանք եւ ուրախու-
թեամբ հրապարակել հրատախի, որպէս ալ
ցաւինք սրտանց անուանիրտ պարեկատրութեան ա-
նուան անծանօթ մնալուն՝ որուն օրինակին շատե-
րուն հեռակէլը տեսնելն՝ մանաւանդ այս խելի
ժամանակներու փափաքելի էր անշուշտ:

3. Բանաւեր — նոր գործեր-գիր մը: Այնչափ
աւելի մեծ ուրախութեամբ ողջունելիքը՝ «Բանա-
ւերի», ծնանիւն աւետաղ ծանուցումն, որչափ միւ-
շեւ հիմայ կրնանք բուն՝ նոյն աղբյուրութիւնն բուն
պարբերագիր մ'ունեցած չենք: Այս, ունեցաւ հոյ
մանաւն լեզուարանութեան մէջ, նաեւ քննակա-
նին մէջ՝ իւր ներկայացուցիչն: Բայց չունեցաւ
ցայժմ զուտ հնախական-պատմական-լեզուա-
բանական-քննական թերթ մը: Այս պակասն ահա
պիտի լեցնէ՛ «Բանասերը», որ Պարիս պիտի հրա-
տարակուի խմբագրապետութեամբ Պարան Կ. Յ.

Բաժանմանի եւ աշխատանքներու մասը ազգային եւ օտար արեւելագիտաց, Բող ամառն որ "Բաժանորդ" իւր նպատակն անհամար մեր աշխուշդ պարզէ: "Բաժանորդը" պիտի հրատարակէ մեր ազգային հնամասնութեան, պատմութեան եւ մասնագիտութեան վերաբերեալ հետազոտութիւններ, Պիտի տայ թարգմանութիւններ ու քաղաւաքներ հայկական, ասորական, պարսկական, շաշական բնականագրոց եւ այլ արձանագրութեանց այն մասերէն՝ ուր մեր ազգին եւ երկրին նկատմամբ տեղեկութիւններ կամ թէ ամերիկայութիւններ կան: Պիտի զբաղել բնիկ պատմական ինքիւրներով, հետազոտելով մեր նախնաց եւ օտար մասնագիտութիւններ: Պիտի քննել մեր մասնագիտաց բնագիրներն եւ այլեւայլ հայերէն ձեւագիրներ: Պիտի հրատարակել լեզուաբանական եւ ասորագիտական նիւթոց վրայ ուսումնասիրութիւններ. . . տեղեկութիւն պիտի տայ արեւմտեան եւրոպայի գիտաւոր մասնագիտացման մէջ պահուած հայերէն ձեւագրաց մասին, հաշիւեմ անոց կատարեալ ցուցակներով եւնոյ, Տարակոյս չկայ "Բաժանորդը" պիտի քննէ նաեւ այն ամէն բանասիրական նոր հրատարակութիւնները, որ պիտի զբոյրէ իրեն:

Ահաւասիկ գործունեութիւն մը, որ անուով հանդերձ մասնագիտական սահմանի մէջ իւր բազմակողմանեութեամբ, աղբարկ չունի: Պիտի գոհացնէ լեզուին իւր ընթերցողներն: Բաժանման տարիներէ ի վեր գրական հրատարակող կը գտնուի գրեւոր այլեւայլ թերթերու մէջ բազմաձեւ ուսումնասիրութիւններ, ըստ այսմ ծանօթ անձնաւորութիւն մըն է ուսումնական աշխարհին, բայց "Բաժանորդին" աւելի երաշխաւորութիւն տալով եւ նմարդին բնականագիտական գիտական ասոյց ասոյց անհետնուին եւ լեզուագիտութեան մասին սենցանք խորունկ հմտութիւնն:

Եթէ ցտապի բան զի կայ՝ անշուշտ այն որոշումն է որով "Բաժանորդը" թէեւ առ այսմ վիճակով իրենք լոյս պիտի տեսնէ. ինչպէս ժամանակին "Կ. Բիւզանդացւոյն" "Քննաւորը", եւ այլ Պարսկ լոյս տեսած փոքրիկ հրատարակութիւններ. ասորկոյս չունինք՝ ասով թերթն իւր վարկէն պիտի շուռէ, ասկայն ասով իւր ընթերցողաց թիւը շատ նուազ պիտի գտնէ, թերթը միայն ուսումնականաց վերադասելով՝ քան եթէ գեղեցիկ ապագան թերթը երեսման, որով հետեւ այն տեսնողին ուսումնասանել միջին դասակարգին ալ գիւրբամաշտով կ'ըլլայ: Սակայն չենք կրնար զՊարսկ Բաժանման մեղադրել, "քանի որ զոտ բանակիրութիւն մը չէ կրնար տակաւին պահել ազգին ընդհանրութիւնն այլ գիտականը միայն": — Կը մայրենիք որ "Բաժանորդը", ինչպէս կը վայելէ այսպիսի լուրջ թերթի մը՝ լաւ ընդունելութիւն գտնէ ուսումնական աշխարհին մէջ, եւ բաժանորդաց ազատութիւնով մը "պահպանելն իւր արարուածութիւնը" շմուռնաց ըսելու որ "Բաժանորդը", տարին շատ անգամ լոյս պիտի տեսնէ առ նուազ 100 թիւնս հասարակ մը. բաժանորդական եւ տարեկան 20 Փր. իւրքանջութիւն գիրքը՝ 6 Փր. կ'արժէ: Հասցեն է Basmadjian, 112, Boulevard Rochechouart, Paris.

4. Պատմ. Ժ. Փրէրէի Մէլլերէ բերելովն իւր, Ամմուաց յիշատակ մըն է, որ կը մատուցանէ Հեղինակին Պր. Կ. Յ. Բաժանման հանգուցեալ Հայերեանագետ Ուսուցչական՝ յանուն հայ բանասիրաց, Այս "Պատմը" որ առանձին 16 թիւներ մեծագիր տետրակով մը հրատարակ կ'ընէ՝ նաեւ "Բաժանմանը" մէջ (Հար. ԿՊՁ) լոյս տեսած ըլլալով՝ կը շատանայ հոս ծանուցանելով միայն: Հետեւին եղբայրն է "հրատարակ հանել Ուսուցչ. Փր. Միւլլերի" Հեղինակին հետ սենցանք նախնի թղթագրութիւններ, թղթագրութիւն՝ որ անշուշտ իւր արժէքն ունի, քիչ թէ շատ, հայ բանասիրութեան համար, Կամարնայ, թիւով 13՝ կը կանխէ անմահ Ուսուցչականին մէկ փոքր կենսագրականը, որ կը շաղկի գրեթէ մեծաւ մասամբ անոր գրական գործունեութիւնը:

5. Տեղեկութիւն Այլ. Հիւսիսեանց Զօրակոյ, քանի մ'որ յուսով Զօրակոյ Ազգ. Հիւսիսեանցին 1897 Պիտի. մինչեւ ցլեղ 1898 Նոյի տեղեկագիրն բնագրեանց որմ կը քաղենք հետեւեալ հետազոտականութեանը. 1. Հարսանականութեան Զեւոյ՝ գտնուած է 20427.25, 2. Խնամակալութեան Զեւոյ՝ 17250.50, 3. Նուէր՝ 4172.25, 4. Այլեւ. լուսնի նուէր՝ 1728.50, 5. Հարսանական նուէր՝ 709.50, 6. Փոխան ծաղիկներն եղած նուէրներ՝ 1562, 7. Զօրակոյ թերթից եւ ուրիշ վիճակներէ հանդանակուած՝ 21168.50 հաշուելով իւր պարէն, մեղէն, զեւոյցէն բաշխուած պարզեւնէր:

Սակայն ասոնք կամաւոր նուէրներն են, որոնց վրայ եթէ յաւելունք տեղեկագիրն շարքոր երեսին վրայ ընդհանուր հաշուին ներկայացուցած հաղորդներն՝ հիւսիսեանցն եկամուտ կ'ունենայ իւր 260830.75 գահկան (մէծար 33 ղըշ. հաշուելով):

Այս ամէն թուերն կը տեսնուի թէ Զօրակոյնցի գիտն իրեց բարեբարկան շինութիւններն հաստատուն պահել եւ քանի քանի քաղաքներ արդեօք կրնան եւ պէտք են օրինակ առնուլ Զօրակոյնց՝ անկէ աւելի բազմաթիւ. հայ ազգաբնակչութիւն մ'ունենալով եւ գուցէ նաեւ ընկերական բարձրագոյն դրից մէջ գտնուելով հանդերձ:

Հիւսիսեանցը դարձնած է 725 հոգի, որոնցմ 658ն ազգաւ հայ, մնացեալներն՝ լատին, յոյն, մահմետական, հրեայ եւն. 658ն ալ 545ն այր կամ 113ը կին են: Եղբայրնուծ են ընդ ամենք 624 հոգի. մեռած 65. դեռ դարձանուող՝ 36 հոգի: Բաց աստի դարձանուած են 2000՝ չափ այցելու հիւանդներ: Իժժկաց 7 հոգիէ բաղկացեալ խումբն մէջ, որ ագնուարար եւ մեծանունութեամբ ձրի կը պաշտօնավարեն՝ մեծամասնութիւնը կը կազմուի յոյները (թուով 4 անուններէն հետեւը լինով): — Հոգաբարձութիւնն որ պաշտօնը ստանձնած միջոցին՝ հիւանդանոցը դարձանակ տալովոր մէջ գտաւ՝ կարող եղաւ ոչ միայն 48.717/100 գահկան բացը ծածկել այլ նաեւ 3776/100 գահկան աւելորդել: Ամենէն վերջը դրուած է տարեկան հաշուակշիւը:

Հուլիսի մեջ փոքրիկ դիտողություն մը: Մի՞թե մարդուս արժանապատուութեան հակառակ չ'է բաժնել զինքը երկու սեռի՝ այն անուանական լուծիչներով զոր կու տանք սովորաբար անբան անտանոց, եւ այն՝ առ պակասութեան ամէն աշխատանք տարբեր անուանել: Անշուշտ ծաղիկ խոփիր է. բայց մի՞թե աղեղն խոր՜ չ'է բռնել (տեղեկագիր՝ էջ 3, «Խնամուած հիւանդներ») հիւանդաց թուղիք համար՝ աւա՜ 545, էջ՝ 118: Ողջափ աւելի ազնիւ բացատրութեամբ կարելի է նոյն թուերը բաժնել ըստ այսմ՝ այ՛ 545, էջ՝ 113 եւս:

6. Լազրեան ձեմարան Արեւելեան Լիւնոնց: Երանօթ է որ հանգուցեալ Ռուսցապէտն Սկր. Յ. Լիւնն ուսումնական (աղագրական) նպատակաց յատկացուցած էր իւր 10.000 ուսըրէ անձնեւ մինչէ դրամադուլն մը՝ Լազրեան ձեմարանին արամադութեան տակ: Աղբ. Լազրեան ձեմարանն Արեւելեան լեզուաց՝ այսօր կը հրատարակէ այս՝ «Լիւննեան աղագրական դրամադուլին» ուսեան հիւանդութիւնն եւ անոր հոյերէն թարգմանութիւնը. կանոնագրութիւն մը՝ որ ստորագրուեալ էր 1893ի 27 Փետրուարի Բարբադոսի Հիւանդան հիման վրայ՝ Մարտ 7ին պետական քարտուղաց՝ Ազգ. Լուսնադրութեան նախարար՝ Կոմս Իդենտալին, որով եւ սխիւնեան ազգ. Ժողովածու, անուամբ՝ աղագրական երկախորութիւններ պիտի հրատարակուին:

Թանձաժողովն կամ Ժողովածուի խմբագրութիւնն, որ Պրոֆ. Ա. Միլլըր, Պրոֆ. Թ. Կորշ, Պրոֆ. Գր. Խալալեանք, Լազրեան ձեմարանին Ռուսցապետներէն կազմուած է՝ կը հրատարակէ այսօր եւ բովանդակ բանասերները մասնակցելու եւ իրենց երկախորութեամբը՝ որչափ եւ ծաւալով փոքր ալ ըլլան ստուի՝ աշխատակցելու «Լիւննեան ազգ. Ժողովածու»ին: Կանոնագրութեան՝ երկու մասի կը բաժնուի. նախ՝ դրամադուլին գործադրութեան կանոնագրութիւնն եւ երկրորդ՝ «Ժողովածու»ին աշխատակցելու պայմանները, որոնք աշխարհը նախատեսութեամբ հաստատուած են խմբագրութեան կողմէն: Երկուքէն ալ կը քաղենք համառօտի գլխաւոր կէտերը:

Ա. Կանոնագրութիւն՝ 1. Ռուսցապետ Լիւննի կտակով 10.000 ա. գումարով, որ Պետական Բանկի Մոսկուայի գրասենեակը պահեաժի գրուած է՝ գրամադուլի կը կազմուի յանուն նորին Լիւննի, որուն կեանքովն է: 2. պիտի գործածուի հայ աղագրութեան եւ Ժողովրդական դրամադութեան վերաբերեալ ուշադրութեան արժանի Ժողովածուներուն, նիւթերու եւս, հրատարակութեան: 3. Այս ապագաներէն Ժողովածուները, կամ առանձին գրուածքները՝ պէտք են գիտնական նշանակութիւն ունենան եւ վերաբերին նայ ագիտութեան՝ բարձր ընդարձակ առմամբ, ուրեմն եւ Հայոց հասարակին, հնութեանց, պատմութեան, լեզուին եւս. որոնք տարակայ չկայ՝ կը նուիրուին Լիւննի յիշատակին: 4. Երկախորութիւնը՝ պէտք են գրուած ըլլալ նոյն լեզուաւ, բայց կարելի է եւ ուսեան լեզուաւ հրատարակել գրուածքներ՝ եթէ միայն գիտնական կարեւորութիւն ունենան: 5. ստանց

հրատարակութիւնը կը յանձնուի Արեւել. Լեզ. Լազ. ձեմարանի Մամանդիտական դասարաններու խորհրդին, որ կ'ընտրէ 6. իւր անդամներուն մէջէն յանձնաժողով մը, եւ որ կը ստանձնէ հրատարակութեան գործին մեքմաւոր տնօրէնութիւնը: 7. Թանձաժողովը ջանալու է կարելայն չափ յամանձնեալներէ հրատարակութեանց ըստ § 2ի կրնայ եւ Ռուսաց, Յանգաց եւ Պարսից Հայաստան երթ ընդ մերթ ուսումնական ուղևորութիւններ (excursion) կատարել առլ եւն: 8. Թանձաժողովը թէ հրատարակութեան համար ուղարկուի աշխատութիւններու եւ թէ կազմակերպուի ռուսերութեանց մասին պէտք է յառաջընէ քաղաքացի եւ ամագործ մէջ յայտարարութիւն դնէ: 9. Հրատարակութեանց փառաւանդն շահեաժ գրամին մէկ մասը՝ կը պակսկցուի հիմնական գրամադուլին, միւսը տպագրութեան պիտոյքներն եւ այլ ծախքերը ծածկելու: 10. Մամանդիտական դասարաններու խորհուրդն եւ Լազրեան ձեմարանին վարչութիւնը՝ կարող են անկողով պատրաստել բերմամբ՝ վերլուիչալ ըլլող պայմաններուն պահպանութեամբ՝ յանձնել հրատարակութեանց տնօրէնութեան իրաւունքը Պետերբուրգի Համալսարանի Արեւել. Լեզ. ֆակուլտետին:

Բ. Աշխատակցելու պայմանները: 1. «Լիւնն Ազգ. Ժողովածու»ի խմբագրութեան ուղարկուած գրութիւնը չնայելով ծաւալին՝ եթէ համապատասխան ըլլան «Ժողովածու»ի ծրարին կը տպագրուին հեղինակաց ստորագրութեամբ: 2. Աշխատախորդը իւր փարէ կը ստանան իրենց յօդուածներէն 25—50 արտադրով օրինակ: 3. Եթէ չ'ըլլի թերթէ աւելի ծաւալ ունեցող գրուածք ըլլայ՝ խմբագրութիւնը կը նստի 50—150 օրինակ նոյն աշխատութիւնէն եւ «Ժողովածու»ի նոյն հատորին մէկ օրինակը: 4. Արտադրով օրինակներուն փոխարէն՝ հեղինակը կրնան Լիւննեան աղագրական հրատարակութիւններ կամ նոյն իսկ Լիւննի երկախորութիւններ ալ խնդրել՝ տպագրութեան եւ թղթի արժեքին համապատասխան: 5. 20—25 եւ աւելի թերթը բռնող երկախորութեանց հրատարակութիւնն կարող է եւ ինքնին հեղինակին յանձնուի: 6. Դեմադրական գումարն յատկացնելով՝ 6. Աշխատախորդին կը պէտք են գրուած ըլլալ կանոնաւոր եւ մաքուր, գիրքէրէրէր գրով, մեծ թերթերով վրայ (ուսանցով) եւ միայն մէկ Բերսը: 7. Խմբագրութիւնը կրնայ օգտուիլ մասամբ կամ ամբողջապէս գրուածքներէն, ստանց 8. Եթէ գրուածքներն անդամաց դատուին՝ ըստ կարելայն ողակուելով՝ կը քարծուին հեղինակաց եւս:

Մեծամեծ գիրութիւններ կը մատուցուին առով բանադրաց, եւ տարակայ ըսնինք՝ ստանցով օգտուիլ կ'ուրոցը շատեր պիտի գտնան, որով եւ հանգուցեալ Լիւննի յիշատակին անմահաց պիտի մնայ հայ դրամադութեան մէջ քաղաքի զարք, մանաւոր, որ խմբագրութեանն սրբով կ'ընդունի «մանր ու խոշոր աղագրական հասարածները նաեւ առանց կարգի եւ դատարարութեան . . . համա՛նկէր Ժողովրդական բանագոր գրականու-

Թեան զանազան տեսակներից (երգեր — ցանկալի է ձայնագրած — հեքեմեներ, առասպելներ, հանելուկներ, գառառական բառեր), նոյն բովանդակութեամբ հին հայ գրչապրեր, կամ նոցանից թողուած յիշատակարաններ, ժողովրդական կեանքին վերաբերեալ վիճակագրական տեղեկութիւններ, աղիւտախնէր, պատկերներ, լուսանկարներ, ջրառէկներ», եւն եւն: Դիւն: Rédaction de la „Collection Ethnographique d'Emin“, Institut Lazareff des Langues Orientales, à Moscou (Russie).

ՔԱՂԱՔԱՆԱՆ ՏԵՍՈՒԹԱՆ

Վեհմա, 27 Փետրուար 1899:

Բաղարական արհաւիրքն այս ամսուն մէջ անսովոր սաստկութեամբ մը դղորեց քաղաքական աշխարհը: Արդեօք ծմբուումն ազդեցութեամբն է, որ այնչափ սաստկութեամբ ճարակեցաւ, ոմանց բնական այլոց գեղբնական (!) մահ բերելով. չենք գիտեր: Յուսանք թէ տարւոյս մէջ նմանն այլ եւս չենք տեսներ, թէ եւ Madame de Thèbes Գաղղիոյ աստեղամայ մարգարէն տարւոյս մանուսանդ վերջին ամիսներուն համար արաւոր եւ դղորեցուցիչ պատահարաց գուշակութիւններն կրնէ:

Անգղիա: Գաղղիոյ ներքին խռովութեանց եւ երկպառակութեանց շնորհիւ շատ տկարած ինքնապաշտպանութեան ծանօթութենէն օգուտ քաղելով՝ գաղղիական շահուց ահնածուծութիւն ունենալու հարկը չի նշմարեր: Անցեալ տարւոյ վերջերն էր յաջողած էր Գաղղիացիքն Փաշոպայէ ճամբայ հանելու, հիմայ ալ նոյն կերպով խափանած է Գաղղիոյ եւ Օմանի Մուլթանին մէջ դրուած դաշնադրութիւնն, որով Գաղղիոյ կը տրուէր Մազկատ ծովագերեայ քաղաքն իբր ածխոյ նաւահանգիստ: Անգղիական նաւատորմին հրամանատարը սպառնացած էր որ եթէ մինչեւ կէսօրւան 3րդ ժամը Մուլթանը իր նաւատորմին չի գար եւ դաշնագիրն յանձնէր՝ քաղաքը կը ուժեղանէ. այս սպառնալիքն որ կատարուելով շատ հեռու էր, ազդեց. դաշնագիրը ընձուեցաւ եւ Գաղղիա կրնայ այժմ իր սակարութեամբն յարուցած աւելորդ քաղաքական խռովութեանց պտղովն զուար-

ճանալ: Անգղիա միւս կողմանէն ալ անգործ չի կենար. զինուորաց թիւն իբր 17.000 նորընտիրներով կ'անցնէ, անծուխ վառօղ կը հոգայ եւ քանի մը միլիոն փամփուշտ կը պատրաստէ:

Առասպելա-Հռոմագրիա: Դնչպէս գուշակած էինք վերջին թուին մէջ նոր քաջուած Խորրդարանն երկար չապրեցաւ, եւ թուն՝ երկաթեայ ձեռքօք՝ առանց շատ ակնածութեան փակեց նոյնը: Գառառական ժողովներն իրենց գործունէութիւնն սկսան, եւ ուր որ Գորմանացիք մեծամասնութիւնը կը կազմեն՝ ընդդէմ § 14ի բողոքել չեն ուզեր հրաժարիլ: Մարիա Իմամա-կուլտատ արքեիքսուոյն ման քաղաքականութեան նկատմամբ ազդեցութիւն մը չունեցաւ: Անոր հակառակ Հունգարիա, ուր որ կառավարութեան հակառակ կուսակցութիւնը չնչին փոքրամասնութիւն ըլլալով հանդերձ որ եւ է գործունէութիւն ի դերու հանած էր Բանֆի եւ իւր պաշտօնարանը ստիպուեցան խոնարհիլ եւ քաշակցութիւնը արդիւնք մը տալ չկարենալով՝ ի վերջոյ հրաժարիլ: Փրանկ. Յովսէփ կայսրն Կոլուման Սէլի յանձնեց նոր պաշտօնարանին կազմակերպութիւնը, որ քաշակցութիւններով բերու կողմն իրարու հետ միացնելէն ետեւ յաջողեցաւ: Նոր պաշտօնարանին մէջ հին պաշտօնեաներէն երեք հոգի կը պակսին, յորս կը գտնուի եւ Պարոն Դանիէլ հայազգին՝ առեւտրոյ պաշտօնեայն: Անոր հակառակ կը շարունակեն մնալ վեց հին պաշտօնեայք՝ յորս է եւ Լուքաչ հայազգին՝ ելմտից պաշտօնեայն որ այս առթիւ՝ Լեոպոլդոսի կարգին մեծ խաչն ընդունեցաւ:

Բոլշագրիա ալ պաշտօնարանի տագնապ մ'անվատ անցուց, թէ եւ խռովութեանց վայն կար: Ստիլով եւ իւր պաշտօնարանն ինկաւ: Փերդինանդ իշխանը պաշտօնարանի նոր կազմակերպութիւնն յանձնեց Գրեկովի, որ յաջողութիւն ունեցաւ ընտրելով ամէն բանէ յառաջ գիտաբոլսլաւով ներքին գործոց պաշտօնեայ: — Բուլգարիա՝ մինչ նորածին փոքրիկ իշխանուոյ մը ծննդեան առթիւ ցնծութեանց մէջ էր եւ հանդիսութեանց յաճախութեամբ ալ իւր ուրախութիւնը կը յայտնէր առաւ վշտալի եւ ըլլոր հաւատարմի՝ հպատակաց սիրտը խոր սգով պատող այն